

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

**Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра міжнародних відносин**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДИПЛОМАТІЯ І РОЗВІДКА

Рівень вищої освіти – бакалавр

Освітня програма Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Спеціальність С3 Міжнародні відносини

**Галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація
та міжнародні відносини**

**Затверджено на засіданні
кафедри міжнародних відносин
Протокол №1 від 26 серпня 2025 р.**

м. Івано-Франківськ – 2025р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Дипломатія і розвідка
Викладач (-і)	Струтинська Тетяна Зіновіївна – кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин
Контактний телефон викладача	(0342) 75 20 27
Е-mail викладача	tetiana.strutynska@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	Лекції – 10 год. Практичні заняття – 20 год. Самостійна робота – 60 год. Зкредитовано ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/10d410c67eb1abaea03e
Консультації	Згідно розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Навчальна дисципліна присвячена комплексному вивченню становлення, еволюції та сучасного функціонування розвідувальних служб у світі. Курс розкриває основні поняття й категорії розвідувальної діяльності, її мету, завдання, види, інструменти та принципи організації в різні історичні епохи – від Стародавнього Єгипту та античності до періоду світових війн, «холодної війни» та сучасності. Студенти ознайомлюються з теоретичними засадами роботи розвідувальних органів, законодавчим регулюванням та демократичними стандартами, що визначають прозорість, підзвітність та баланс між державною безпекою і правами людини. Особлива увага приділяється діяльності національних розвідувальних служб провідних держав світу – США, Великої Британії, Франції, Китаю, Туреччини, а також структурі, завданням і специфіці роботи українських розвідувальних органів. У межах дисципліни розглядаються ключові історичні приклади впливу розвідки на міжнародні процеси, таємна дипломатія античності, середньовіччя і Нового часу, діяльність таємних служб у період великих воєн, а також протистояння спецслужб у контексті глобальної конкуренції XX–XXI ст. Курс формує системне розуміння природи розвідувальної діяльності, її ролі у забезпеченні національної безпеки та у веденні зовнішньої політики держави. Студенти набувають знань про інституційні моделі розвідки, методи агентурної, технічної та інформаційної роботи, а також про виклики, ризики й етичні виміри функціонування спецслужб у демократичному суспільстві. Курс є важливим елементом підготовки фахівців з міжнародних відносин, безпеки та дипломатії, оскільки дозволяє глибоко зрозуміти механізми прихованої взаємодії держав, роль спецслужб у глобальній політиці та їхній вплив на прийняття стратегічних рішень.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	

Мета дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Дипломатія і розвідка» є формування у здобувачів освіти цілісного уявлення про взаємозв'язок, взаємодію та відмінності між дипломатичною діяльністю та розвідувальними практиками держав; розкриття ролі розвідки як інструменту зовнішньої політики; розвиток умінь аналізувати розвідувальні операції, таємну дипломатію та механізми впливу спеціальних служб на міжнародні процеси й прийняття зовнішньополітичних рішень.

Основні цілі дисципліни

У процесі вивчення дисципліни студент повинен:

- усвідомити понятійно-категоріальний апарат, що стосується дипломатії, розвідки, контррозвідки та таємної дипломатії;
- ознайомитись з етапами історичної еволюції розвідувальної діяльності та її впливом на міжнародні відносини;
- опанувати основні моделі та функції розвідувальних служб у різні історичні періоди та в сучасному світі.
- навчитися аналізувати механізми прихованої комунікації, секретних домовленостей і операцій, що супроводжують дипломатичну діяльність;
- розвинути навички критичної оцінки ролі розвідки у зовнішній політиці держав, зокрема під час криз, конфліктів і воєн;
- уміти працювати з відкритими джерелами, історичними кейсами, документами та сучасними матеріалами щодо діяльності розвідувальних структур;
- сформувати здатність співвідносити розвідувальну інформацію з дипломатичними процесами та рішеннями урядів;
- оволодіти практичними знаннями щодо методів агентурної, аналітичної та технічної розвідки та їх застосування у міжнародній політиці;
- розуміти стандарти, принципи й межі демократичного контролю над спецслужбами, а також етичні виміри діяльності розвідки.
- сформувати компетентності для роботи у сфері міжнародних відносин, безпеки, державного управління та дипломатичної служби;
- розвинути вміння моделювати зовнішньополітичні ситуації з урахуванням діяльності розвідувальних структур і прихованих інструментів впливу;
- навчитися ідентифікувати загрози, ризики та наслідки розвідувальних і контррозвідувальних операцій у глобальному середовищі.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в сфері міжнародних відносин, суспільних комунікації та регіональних студій, які відповідають меті та завданням навчальної дисципліни.

ЗК 4. Знання та розуміння предметної області.

ЗК 5.Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 6.Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК9 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні

технології.

СК 1 Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин та / або регіональних студій

СК 2 Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

Програмні результати навчання:

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені

РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародними акторами, співвідношення державних акторів у світовій політиці.

РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	10
семінарські заняття / практичні / лабораторні	20
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
2	С3 Міжнародні відносини	3	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	Семінарські заняття	сам. роб.
Тема 1 Поняття розвідки та види розвідувальних служб	2	2	2
Тема 2. Розвідка і таємна дипломатія у часи античності	2	2	2
Тема 3. Діяльність розвідки у середні віки та в епоху Відродження		2	4
Тема 4. Особливості розвідувальної діяльності у XVII ст. та XVIII ст.		2	4

Тема 5. Особливості розвідувальної діяльності у XIX ст. та під час Першої світової війни		2	4
Тема 6. Розвідувальна діяльність у міжвоєнний період		2	4
Тема 7. Розвідувальна діяльність у період Другої світової війни		2	4
Тема 8. Таємні війни «Холодної війни»		2	4
Тема 9. Розвідка США	2		4
Тема 10. Розвідка Англії	2		4
Тема 11. Розвідка Франції	2		4
Тема 12. Розвідка Китаю		1	5
Тема 13. Розвідка Туреччини, Ізраїлю		1	5
Тема 14. Розвідка Росії		1	5
Тема 15. Розвідка України		1	5
ЗАГ.:	10	20	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Поточний контроль з дисципліни «Дипломатія і розвідка» відбувається шляхом перевірки засвоєння студентами знань та умінь в ході семінарських занять, написання контрольної роботи, підготовки індивідуальної роботи та контролю самостійного опрацювання додаткової літератури. Перевірка засвоєння студентами знань та умінь в ході семінарських занять здійснюється шляхом оцінювання усних відповідей (в тому числі у формі презентацій), коротких письмових / тестових робіт. За опрацювання тем, визначених для семінарських занять студент може отримати максимально 30 балів. Відповідна форма активності студентів оцінюється за стобальною системою. У кінці семестру сума всіх оцінок ділиться на кількість оцінок та множиться на 6.
Вимоги до письмових робіт	Написання 1 письмової контрольної роботи (оцінюються за 100- бальною шкалою) є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки. У випадку, якщо здобувач не написав контрольну роботу, він вважається таким, що не виконав усі види робіт, що передбачаються силабусом. Контрольна робота включає 30 тестових питань та оцінюються 30 балами.
Семінарські заняття	Оцінювання результатів навчання здійснюється за 100-бальною шкалою. Виступи на семінарських заняттях передбачають перевірку рівня теоретичних знань, умінь працювати з джерелами, документами, історичними прикладами та аналітичними матеріалами щодо дипломатії, таємних операцій, діяльності спецслужб різних держав і механізмів впливу на зовнішню політику. «Відмінно» (90–100 балів) Здобувач освіти повно та ґрунтовно опанував теоретичний матеріал та: ✓ демонструє вільне володіння поняттями розвідки, контррозвідки, таємної дипломатії, стратегічних комунікацій, спецоперацій, інформаційної розвідки; ✓ орієнтується в основних теоріях та концепціях розвідувальної

	діяльності й у моделях роботи спецслужб різних держав; ✓ знає і вільно використовує у відповідях: ✓ закони про розвідку США, Британії, Франції, України; доктрини національної безпеки; структури ЦРУ, МІ6, DGSE, MSS, МІТ, СЗР України та ГУР; історичні документи, мемуари, звіти комісій; аналітику розвідувальних центрів; - логічно, структуровано та аргументовано вибудовує відповідь; ✓ здатний застосовувати теоретичні знання для аналізу конкретних кейсів: ✓ операції ЦРУ і КДБ, робота МІ6 у Другій світовій війні, "Енігма", таємні переговори, агентурні мережі, провали розвідки (Перл-Гарбор, 9/11), сучасні гібридні операції; ✓ уміє порівнювати роботу спецслужб різних держав, виділяти особливості їхніх інтересів і стратегій; ✓ демонструє високий рівень аналітичних навичок роботи з: ✓ офіційними звітами, розсекреченими документами, аналітикою спецслужб, матеріалами think tanks (RAND, Chatham House, Atlantic Council, RUSI); ✓ формулює власну позицію, робить обґрунтовані висновки та показує вміння критично мислити у сфері безпеки й дипломатії. «Добре» (70–89 балів) Здобувач освіти добре засвоїв основний матеріал і виявляє вміння: ✓ аналізувати діяльність розвідки та таємної дипломатії в історичному й сучасному контексті; ✓ пояснювати ключові розвідувальні операції та дипломатичні процеси на основі рекомендованої літератури, документів та аналітики; ✓ аргументовано висловлювати думку щодо ролі розвідки у зовнішній політиці, міждержавному суперництві, війнах, конфліктах; ✓ виконувати аналіз практичних кейсів, що стосуються роботи спецслужб, хоча іноді з неточностями або недостатньою глибиною; ✓ адекватно використовувати теоретичні моделі, але без поглибленої деталізації; ✓ допускати окремі помилки в інтерпретації документів чи аналітики, однак демонструвати загальне розуміння діяльності спецслужб. «Задовільно» (50–69 балів) Здобувач освіти частково опанував матеріал, проте: ✓ відповіді є фрагментарними та непереконливими; ✓ демонструє поверхнєве розуміння розвідувальних структур, функцій спецслужб та механізмів таємної дипломатії; ✓ нечітко володіє термінологією (агентурна мережа, HUMINT, SIGINT, контррозвідка, дезінформація тощо); ✓ має труднощі з аналізом документів, мемуарів, розсекречених звітів чи сучасної аналітики; ✓ не завжди здатний встановити причинно-наслідкові зв'язки у діяльності спецслужб; ✓ практичні завдання виконані формально, без достатнього рівня аргументації; ✓ аналітичні навички розвинені на мінімальному рівні.
--	---

	«Незадовільно» (менше 50 балів) Здобувач освіти не опанував матеріал. Спостерігається: ✓ незнання основної термінології розвідки, дипломатії, безпеки; ✓ нерозуміння базових моделей роботи спецслужб та їхнього місця у зовнішній політиці; ✓ відсутність уявлення про структуру ЦРУ, МІ6, СЗР України та інші служби; ✓ невміння аналізувати розвідувальні операції, таємні переговори, статистику або аналітику; ✓ фрагментарні, нелогічні або відсутні відповіді; ✓ аналітичні та практичні навички не сформовані.
Умови допуску до підсумкового контролю	Форма і терміни підсумкового контролю навчальної дисципліни визначаються навчальним планом. Здобувач(ка) отримує залік на останньому практичному занятті за умови виконання всіх передбачених силабусом навчальних робіт, відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору не менше 50 і більше балів за всі види контролю.
Підсумковий контроль	Підсумкова оцінка за вивчення дисципліни складається із математичної суми балів затестування по лекціях (максимально – 10 балів), за роботу на семінарах (максимально – 30 балів), отриманих балів за самостійну роботу (максимально – 15), за презентацію проєкту (максимально – 15), за контрольну роботу – максимально 30 балів, що в сумі максимально може скласти 100 балів. Підсумковий семестровий контроль дисципліни здійснюється у формі заліку. На останньому практичному занятті проводиться підсумкова контрольна робота і виставляється залік. Кількість тестових питань становить 30, кожне з яких оцінюється у 1 бал.

7. Політика навчальної дисципліни

Дисципліна базується на принципах академічної доброчесності, що передбачають самостійне виконання студентами навчальних і контрольних завдань, добросовісне використання джерел, відсутність плагіату, фабрикації чи фальсифікації даних. Будь-які порушення академічної доброчесності (списування, несанкціоноване користування під час контрольних робіт, використання чужих текстів без посилання, тощо) тягнуть за собою зниження оцінки або повторне проходження оцінювання. Ознайомитися з Положенням про академічну доброчесність можна на сайті університету: https://cnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%B3%D1%96%D0%B0%D1%82%D1%83.pdf?utm_source=chatgpt.com

Систематична присутність на лекційних і практичних заняттях є важливою складовою успішного засвоєння матеріалу. У разі пропуску занять студент повинен відпрацювати пропущені теми в установленому порядку. Завдання (тести, індивідуальні, контрольні, презентації) виконуються у визначені строки. Несвоєчасне подання без поважної причини знижує оцінку або може бути не зараховане. Усі виняткові ситуації узгоджуються з викладачем індивідуально. Оцінюється якість участі у дискусіях, здатність аргументовано висловлювати власну думку. Пасивна участь або порушення дисципліни негативно впливають на поточний рейтинг. Студенти зобов'язані дотримуватися правил етичної

поведінки, поваги до викладача та одногрупників. Неповага, некоректні висловлювання чи порушення навчального процесу розглядаються як дисциплінарні порушення згідно з положеннями університету. Студенти можуть отримати додаткові бали за участь у наукових конференціях, круглих столах, проєктах, підготовку публікацій або проходження курсів неформальної освіти, пов'язаних із тематикою дисципліни. Такі бали зараховуються за рішенням кафедри міжнародних відносин. Результати неформальної освіти (сертифіковані онлайн-курси, тренінги, воркшопи) можуть бути зараховані в межах дисципліни відповідно до Положення. Викладач відкритий до комунікації зі студентами в межах консультацій, електронної пошти та навчальної платформи <https://d-learn.pnu.edu.ua/>. Рекомендується завчасно домовлятися про консультації, узгодження тем індивідуальних робіт і порядок відпрацювань.

8. Рекомендована література

Гвоздь В. Історичні, правові і політичні аспекти розвідувальної діяльності держави. Монографія. – К. «Борисфен Інтел». 2018. – 576 с.

Гуменюк Б.І. Дипломатична служба: правове регулювання: Навч. посібник. К.: Либідь, 2007. – 340 с.

Дацків І. Б. Українська дипломатія (1917 – 1923 рр.) у контексті світової історії. Тернопіль, КРОК, 2013. – 621 с.

Зленко А. Зовнішньополітична стратегія і дипломатія України. К.: ВПЦ КГУ, 2009. – 384 с.

Пик С. М. Таємна дипломатія і розвідка у міжнародних відносинах : навч. посіб. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2012.– 513 с.

Пик С. М. Види таємної дипломатії та особливості їхнього функціонування у міжнародних відносинах / С. М. Пик, Д. А. Костюк // Вісник Донецького національного університету. Серія : Політичні науки. - 2016. - № 1. - С. 48-53. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdonnupn_2016_1_12.

Сардачук П.Д., Кулик О.П. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи: Навч. посібник. К.: Україна, 2001. – 256 с.

Дмитренко В. Розвідка та інші таємні служби стародавнього Риму та його супротивників / Володимир Дмитренко. Львів: Кальварія, 2008. – 752 с.

Сунь-цзи «Мистецтво війни» Видавництво Старого Лева 2015. – 112 с.

Пилипчик В.Г., Будаков М.О., Гірич В.М. Система організації управління і правового забезпечення діяльності спецслужб (досвід країн Європейського Союзу та Північної Америки): аналітична доповідь. – НІСД. – К. – 2012.

Служба зовнішньої розвідки України : історія і сьогодення / авт.-упоряд. О.В.Скрипник. – К.: «АДЕФ-Україна», 2012. – 104 с., іл. Бурячук Л., Даниленко В. Розвідка і контррозвідка: історія, теорія, практика. – Київ: НА СБУ, 2020.

Сучасний український навчальний посібник, присвячений історії спецслужб і методам розвідки.

Горбулін В. Світова гібридна війна: концепт і практика протидії. – Київ: НІСД, 2019.

Касьянов Г., Горбулін В., Литвин М. Війна і політика: стратегії гібридної агресії. – Київ: НІСД, 2021.

Литвиненко А. Розвідка в умовах гібридної війни. – Київ: Києво-Могилянська академія, 2020.

Бен Макінтайр. Шпигун і зрадник: Історія Олега Гордєвського. – Київ: КМ-Букс, 2019.

Моссад. Найвидатніші операції ізраїльської розвідки Міхаель Бар-Зохар, Ніссім Мішаль 2021 р.

Міхаель Бар-Зохар, Ніссім Мішаль «Амазонки Моссаду. Жінки в ізраїльській розвідці» 2024 р.

Інформаційні ресурси

Законодавчі акти, нормативні документи, інструктивні, методичні матеріали та рекомендації міністерств і відомств:

Наукова бібліотека КНУ. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/>

Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Викладач

Струтинська Т.З.